

BİLİM ve TEKNİK

C İ L T 3 7 S A Y I 4 4 4

"Benim mânevi mirasım ilim ve akıldır"
Mustafa Kemal Atatürk

Sahibi	
TÜBİTAK Adına Başkan V.	
Prof. Dr. Nüket Yetiş	
Genel Yayın Yönetmeni	
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	
Raşit Gürdilek	(rasit.gurdilek@tubitak.gov.tr)
Yayın Kurulu	
Vural Altın	
Beyazıt Çırakoğlu	
Ahmet İnam	
Adnan Kurt	
Cihan Saçlıoğlu	
Yayın Koordinatörü	
Duran Akca	(duran.akca@tubitak.gov.tr)
Redaksiyon	
Zeynep Tozar	(zeynep.tozar@tubitak.gov.tr)
Araştırma ve Yazı Grubu	
Gülşün Akbaba	(gulgun.akbaba@tubitak.gov.tr)
Alp Akoğlu	(alp.akoglu@tubitak.gov.tr)
Tuğba Can	(tugba.can@tubitak.gov.tr)
Deniz Candaş	(deniz.candas@tubitak.gov.tr)
Meltem Y. Coşkun	(meltem.coskun@tubitak.gov.tr)
Bülent Gözcüoğlu	(bulent.gozcuoglu@tubitak.gov.tr)
Zuhal Özer	(zuhal.ozet@tubitak.gov.tr)
Gökhan Tok	(gokhan.tok@tubitak.gov.tr)
Banu B. Tüysüzoğlu	(banu.binbasaran@tubitak.gov.tr)
Serpil Yıldız	(serpil.yildiz@tubitak.gov.tr)
Elif Yılmaz	(elif.yilmaz@tubitak.gov.tr)
Aslı Zülâl	(asli.zulal@tubitak.gov.tr)
Grafik-Tasarım	
Fulya Koçak	(fulya.kocak@tubitak.gov.tr)
Ayşegül D. Bircan	(aysegul.bircan@tubitak.gov.tr)
Hülya Yılmazcan	(hulya.cetin@tubitak.gov.tr)
Okur İlişkileri	
Zehra Şen	(zehra.sen@tubitak.gov.tr)
Vedat Demir	(vedat.demir@tubitak.gov.tr)
Figen Ulaş	(figen.ulas@tubitak.gov.tr)
İbrahim Aygün	(ibrahim.aygun@tubitak.gov.tr)
İdari Hizmetler	
Kemal Çetinkaya	(kemal.cetinkaya@tubitak.gov.tr)

İnsan böylesine bir fırsat çıkmışken kendini tutmakta zorlanıyor; ama rüyalarından yola çıkarak kürsüye fırlayıp vaaz vermenin alemi yok. "Şöyle şöyle bir düş gördüm..." diye başlayıp uyanık günlerimizin, uykusuz gecelerimizin ürünü siyasi, toplumsal ya da kültürel mesajları sıralamak, herhalde bu en gelişmiş, en karmaşık organizmaya, insan beynine saygısızlık anlamına gelecek bir ucuzculuk olur. O beyin ki, insanı insan yapan 4,6 milyar yıllık bir yap-bozun, acımasız bir evrim sürecinin ürünü. 100 milyar nöronu akıl almaz bir eşgüdüm içinde, çoğu zaman irademiz dışında çalıştıran usta bir yönetici. Hiçbir politikacının düşleyemeyeceği yetkinlikte bir yönetmen, Yorulmak bilmez bir orkestra şefi... Öyle ki, dinlenirken bile çalışıyor. Kimi ormandaki günlerimizden kalan, kimi gündelik yaşamımızın getirdiği korkuları uykumuzda gideriyor. Bilinçsiz eylem kılavuzları diye tanımlamaya alışık olduğumuz içgüdülerimizi, bizim adımıza izliyor. İlgisiz, saçma, çelişkili repliklerden akıcı, heyecanlı kurgular çıkaran muhteşem bir senaryo yazarı: Uyandığınızda saçmalığına gülüp eğlenirler diye eşe dosta anlattığınız bir deneyimi rüyanızda yaşadığınızda "Hadi canım..." diye reddettiğiniz oldu mu? Özetle, rüyalar o sınır, kalıp tanımayan gerçeküstü boyutlarıyla, en iflah olmaz "gerçekçi"lerimizi bile sürüklediği fantezileriyle güzel. Zaten böyle bir dünyaya gereksinim duyuyoruz ki, rüya görüyoruz. Bu yolculuk, beynimiz öteki şapkasını giydiğinde, bugünü yaşamaya, yarını planlamaya başladığımızda bize yardımcı oluyor. Evlerinde başka canlı türlerinden arkadaşları olanlar, doğanın sokaklardan çöplüklerden çekip gönderdiği emanetleri kabul edenler bir türlü emin olamazlar: Acaba rüya görmek yalnız biz insanlara mı özgü? Derin uykularında seyiren ayakları, çıkardıkları sesler gösteriyor ki, herhalde değil. Ama şurası herhalde kesin: bunları hatırlayan, yorumlayan, dersler çıkaran yalnızca bizleriz. Daha doğrusu bizim üstün beyinlerimiz. Ama bu üstün beyinler, bize, daha doğrusu kendilerine oyunlar da oynayabilirler. Bizim için ayırdıkları bilinç, irade, görev odalarını gündüz düşleriyle doldurarak eğlenmek isteyebilirler. Gece nöbetlerinin sonunda yaptıkları gibi "delete" tuşuna basarak üzerine gitmeye çekindiğimiz korkularımızı, yerine getirmeye üşendiğimiz görevlerimizi, sorumluluklarımızı, ödemekte zorlandığımız borçlarımızı silmek isteyebilirler. Beyinlerimizin kaçak eğilimli olanlarının artık yardımcıları da var. Bir zamanlar "elektronik beyin" diyerek hak ettiğinden fazla onurlandırdığımız bilgisayarların yaşamımıza taşıdığı oyunlar, MP3 dosyaları, sanal düş makineleri, pembe televizyon dizileri, bizi ormandaki şiddet günlerimize, bastıramadığımız karanlık içgüdülerimize geri taşıyan filmler. Kuşkusuz bu kötü ürünlerinden rahatsız olan beyinler az değil. Bu araçları gerçek potansiyellerini gözardı ederek kullanmak isteyen beyinlerin ortak amaçlarıysa, anlaşılıyor ki kendileriyle barışık olmak. Onlar da yalnızca temel ölüm korkusuna karşı, yenmek yerine yemenin genel kabul gören tek kural olduğu, vicdan, ilke vb. gibi zincirlerle bağlı olmadıkları zamanlara özlem duyuyor olabilirler. Ama biz, yani onlar da farkındalar ki, artık o günlere dönüş yok. Geldiğimiz, yani onların getirdiği uygarlık düzeyinin istemleri değişik. Geceleri bizi kapıp oradan oraya atan fanteziler gündüzleri ancak kısa mesafelere, çıkmaz yolların sonundaki duvarlara kadar gidebiliyorlar. Bu durumda yapılması gereken şey, rüyaları en yararlı oldukları ortama, gecelere, dinlendirici uykularımıza geri götürmek. Gündüzleriye günlük yaşamın stres dolu, tekdüze temposundan rahatsız olan beyinlerimizi alabildiğine koşturabileceğimiz başka kulvarlar da var. Hayallerimiz.Ereklerimiz. Kendimize koyduğumuz sınavlar. Bırakalım geceleri alabildiğince özgür koşan bilincimizi, gündüzlerimizde bizleri ileri taşıyacak araçlara koşalım. O muhteşem organımızı, beynimizi rahvan koşan bir at, ya da "rölatide çalışan" bir motor gibi köreltmeyelim. Bırakalım geceleri de, gündüzleri de farklı ortamlarda dörtlüye koştursun. Geceleri düşsüz kalmayalım; gündüzleri de hayalsiz. Biz de vaaz vermemiş olalım ve hayallerimiz peşindeki koşumuzda her zamanki gibi birlikte olma dileğiyle tüm BTD çalışanlarının saygılarını, sevgilerini sunalım...

Raşit Gürdilek

Yazışma Adresi	: Bilim ve Teknik Dergisi No: 221 Kavaklıdere 06100 Ankara	Internet	: www.biltek.tubitak.gov.tr
Yazı İşleri	: Tel: (312) 427 06 25 (312) 427 23 92 Faks: (312) 427 66 77	e-posta	: bteknik@tubitak.gov.tr
Satış-Abone-Dağıtım	: Tel: (312) 467 32 46 Faks: (312) 427 13 36		ISSN 977-1300-3380
TÜBİTAK Santral	: Tel: (312) 468 53 00		Fiyatı 3.500.000 TL. (KDV dahil)
Adres	: Atatürk Bulvarı, 221 Kavaklıdere 06100 Ankara		Yurtdışı Fiyatı 5 EURO.
Reklam	: Tel: (312) 427 06 25 (312) 427 23 92 Faks: (312) 427 66 77	Baskı	: Pro-Mat Basım Yayın A.Ş. İnternet: www.promat.com.tr